

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکزی

دانشکده علوم پایه ، گروه ریاضی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.Sc)

گرایش : آنالیز عددی

عنوان :

روش مرتبه سوم شبه چیشف برای حل دستگاه های معادلات غیر خطی

استاد راهنما:

دکتر محمد علی فریبرزی عراقی

استاد مشاور:

دکتر جلیل رشیدی نیا

پژوهشگر:

مریم پازوکی

زمستان ۱۳۹۰

ISLAMIC AZAD UNIVERSITY

Central Tehran Branch

Faculty of Sciences -Department of mathematics

"M.Sc" Thesis

On Applied Mathematics & Numerical Analysis

Subject:

The third order Chebyshev- like method for solving
systems of nonlinear equations

Advisor:

Dr. M. A. Fariborzi Araghi

Consulting-Advisor:

Dr. Jalil Rashidinia

By:

Maryam Pazoki

Winter 2011

ضمن سپاس بیکران از خداوند منان، شایسته می دانم کمال سپاسگزاری و تشکر خود را از زحمات استاد گرانقدر جناب آقای دکتر محمدعلی فریبرزی عراقی ، که راهنمایی پروژه را برعهده داشتند و در پیشرفت پروژه از هیچ حمایتی دریغ ننمودند ، به جا آورم .
و به جناب آقای دکتر جلیل رشیدی نیا ، استاد مشاور، و جناب آقای دکتر مجید امیرفخریان، استاد داور، نهایت قدر دانی و سپاس خود را ابراز می نمایم.

تقدیم به:

پدر عزیزم

خواهران مهربانم فرزانه و مینا

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱.....	چکیده
۲.....	مقدمه
۴.....	فصل ۱: مقدمات
۵.....	۱-۱-۱ نرم برداری و ماتریسی
۸.....	۱-۲-۱ تابع و مشتق
۱۰.....	۱-۳-۱ قضیه مقدار میانگین
۱۴.....	۱-۴-۱ روش های تکراری
۱۷.....	۱-۵-۱ شاخص کارایی
۱۸.....	فصل ۲: معرفی روش های تکراری حل معادلات غیرخطی
۱۹.....	۲-۱-۱ روش نیوتن
۲۱.....	۲-۱-۱-۱ تعبیر هندسی
۲۲.....	۲-۱-۲ همگرایی
۲۵.....	۲-۲-۱ روش های اصلاح شده نیوتن
۲۷.....	۲-۳-۲ روش نیوتن دوگامی TSN
۲۹.....	۲-۴-۲ روش هالی
۳۰.....	۲-۴-۱-۱ تعبیر هندسی در حالت یک بعدی
۳۱.....	۲-۴-۲ همگرایی
۳۴.....	۲-۵-۲ روش چیشف
۳۵.....	۲-۵-۱ همگرایی
۳۶.....	۲-۵-۲ تعبیر هندسی در حالت یک بعدی
۴۴.....	فصل ۳: روش چیشف بدون مشتق دوم برای حل معادلات غیر خطی
۳۹.....	۳-۱-۱ خانواده روش های تراب

۴۳	..... روش های دیگر
۴۵	..... روش نوع چیشف مرتبه چهار
۴۷	..... روش نوع چیشف تک پارامتری
۴۷	..... خانواده جدید روش نوع چیشف بدون مشتق دوم
۵۰	..... فصل ۴: معرفی روش های شبه چیشف CL1 و CL2
۵۱	..... ۱-۴ شرح روش های CL1 و CL2
۵۶	..... ۲-۴ همگرایی CL1
۶۳	..... ۳-۴ همگرایی CL2
۶۶	..... فصل ۵: الگوریتم ها و مثال های عددی
۶۷	..... ۱-۵ الگوریتم روش ها
۶۸	..... ۲-۵ ویژگی های محاسباتی روش ها
۶۹	..... ۳-۵ مثال های عددی
۷۹	..... نتیجه گیری
۸۰	..... واژه نامه
۸۲	..... منابع و مآخذ

فهرست جدول ها

۲۱.....	جدول ۱-۲
۲۸.....	جدول ۲-۲
۳۳.....	جدول ۳-۲
۳۷.....	جدول ۴-۲
۴۴.....	جدول ۱-۳
۴۶.....	جدول ۲-۳
۴۹.....	جدول ۳-۳
۶۹.....	جدول ۱-۵
۷۱.....	جدول ۲-۵
۷۱.....	جدول ۳-۵
۷۲.....	جدول ۴-۵
۷۲.....	جدول ۵-۵
۷۳.....	جدول ۶-۵
۷۳.....	جدول ۷-۵
۷۴.....	جدول ۸-۵
۷۴.....	جدول ۹-۵
۷۵.....	جدول ۱۰-۵
۷۶.....	جدول ۱۱-۵
۷۷.....	جدول ۱۲-۵
۷۷.....	جدول ۱۳-۵
۷۸.....	جدول ۱۴-۵
۷۸.....	جدول ۱۵-۵

فهرست شکل ها

۲۲.....	شکل ۱-۲
۷۰.....	شکل ۱-۵
۷۰.....	شکل ۲-۵
۷۵.....	شکل ۳-۵
۷۸.....	شکل ۴-۵

چکیده:

در این پایان نامه دو روش مرتبه سوم شبه چبیشف بدون استفاده از مشتق دوم معرفی شده است و کاربرد آن برای دستگاه‌های معادلات غیرخطی تحلیل گردیده است. این روش‌ها را با استفاده از تقریب‌های مختلف برای نمایش مشتق دوم در روش تکراری چبیشف بدست می آوریم. همچنین همگرایی موضعی و مرتبه سوم روش‌ها با استفاده از نظریه نقطه جذب مطالعه می کنیم. به علاوه ویژگی محاسباتی روش‌ها را با استفاده از مثال‌های عددی بررسی کرده‌ایم. این پایان نامه بر اساس مرجع [۹] می باشد.

مقدمه

روش نیوتن مرتبه دوم [۱۷] یکی از معروف‌ترین روش‌های تکراری پذیرفته شده برای یافتن جواب‌های تقریبی دستگاه معادلات غیرخطی به شکل $F(x) = 0$ است [۲۱]. روش‌های تکراری مرتبه سوم مانند روش‌های هالی^۱ و چبیشف^۲ [۴ و ۲۲]، با وجود همگرایی مرتبه سومشان، از نقطه نظر محاسباتی به دلیل مقرون به صرفه نبودن محاسبه مشتق دوم در عمل به ندرت استفاده می‌شوند. در حقیقت برای یک دستگاه غیرخطی با n معادله و n مجهول، مشتق اول فرشه^۳ ماتریسی با n^2 مقدار است در حالی که مشتق دوم فرشه^۳ n^3 مقدار است. در نتیجه حجم عملیات محاسباتی در هر تکرار بسیار بالاتر خواهد شد. [۴].

هر چند در طول چند سال گذشته، بسیاری روش‌های تکراری مرتبه سوم دو نقطه ای بدون مشتق دوم بدست آمده است و برای دستگاه‌های غیرخطی مورد مطالعه قرار گرفته‌اند [۲۵ و ۲۳ و ۲۱ و ۲۰ و ۱۹ و ۱۸ و ۱۵ و ۱۶ و ۱۳ و ۷ و ۶]. این روش‌ها با استفاده از فرمول کوادراتور [۲۵ و ۲۰ و ۱۳] یا تقریب مشتق دوم [۳۸ و ۲۳ و ۱۹ و ۱۸ و ۷ و ۶] یا روش تجزیه آدومیان^۴ [۱۶] بدست آمده‌اند. این روش‌ها معمولاً با استفاده از روش نیوتن به عنوان گام اول، نیاز به محاسبه تابع یا مشتق اولشان در دو نقطه مختلف دارند.

تراپ^۵ [۳۷ ص ۱۸۱] خانواده روش‌های مرتبه سوم دو نقطه ای شبه چبیشف را بر پایه تقریب مشتق دوم در روش چبیشف با استفاده از تفاضل متناهی بین دو مشتق اول را بدست آورده است. این خانواده برای تابع تک متغیره به صورت زیر است:

$$x^{(k+1)} = x^{(k)} - \frac{f(x^{(k)})}{f'(x^{(k)})} \left[\frac{(2\theta-1)f'(x^{(k)}) + f'\left(x^{(k)} + \theta \frac{f(x^{(k)})}{f'(x^{(k)})}\right)}{2\theta f'(x^{(k)})} \right], \theta \neq 0 \quad (1)$$

هرناندز^۶ [۱۳] حالتی از این خانواده $\theta = -\frac{1}{2}$ در معادله (۱) را در فضای باناخ توسعه داد.

¹ Hally

² Chebyshev

³ Ferchet

⁴ Adomian

⁵ J. F. Traub

⁶ M. A. Hernandez

در این پایان نامه، ما حالت دیگری را ($\theta = -1$) در معادله (۱)) برای دستگاه معادلات غیرخطی معرفی می‌کنیم. همچنین روش مرتبه سوم شبه چیشف شناخته شده دیگری که توسط مؤلفان دیگر [۳۷ و ۳۵ و ۳۲] برای دستگاه و معادلات بررسی شده است را مورد مطالعه قرار می‌دهیم. اخیراً این روش با روش تجزیه آدومیان بدست آمده است [۱۹]. تفاوت آن با اعضای خانواده تراب در این است که در معادله (۱) نیاز به یک تابع و دو مشتق اول در هر تکرار است، اما این روش نیاز به محاسبه دو تابع و تنها یک مشتق اول دارد و چون در دستگاه‌های بزرگ معادلات غیر خطی محاسبه ژاکوبین از تابع هزینه برتر است این روش از اعضای خانواده تراب مناسب‌تر است. در فصل ۱ تعریف‌ها و قضیه‌های لازم بیان شده است. در فصل ۲ چند روش تکراری از جمله روش‌های مرتبه سوم برای حل دستگاه‌های معادلات غیر خطی به همراه همگرایی، تعبیر هندسی در حالت یک بعدی و حل مثال‌های عددی با استفاده از این روش‌ها بیان شده است. در فصل ۳ به معرفی چند روش شبه چیشف بدون مشتق دوم پرداخته ایم. در فصل ۴ دو روش شبه چیشف جدید معرفی شده است، همگرایی موضعی دو روش با استفاده از تئوری نقطه جذب تحلیل شده است و همگرایی مرتبه سومشان اثبات شده است. در فصل ۵ هزینه محاسباتی این روش را شرح داده ایم. روش‌ها را برای حل برخی دستگاه‌های معادلات غیر خطی به کار برده ایم.

در پایان هزینه محاسباتی و شاخص کارایی روش‌ها را با روش نیوتن توسط زمان CPU برای این مسائل مقایسه کرده ایم.

فصل ۱

مقدمات

فصل ۱

مقدمات

۱-۱ نرم برداری و ماتریسی

تعریف ۱-۱ [۳۲]: یک نرم برداری روی $\mathbb{R}^n$ ، یعنی مجموعه تمام بردارهای n بعدی با مؤلفه‌های

حقیقی $x = \begin{bmatrix} x_1 \\ \vdots \\ x_n \end{bmatrix}$ ، تابع $\|\cdot\|$ از $\mathbb{R}^n$ به $\mathbb{R}^1$ که در گزاره‌های زیر صدق کند:

$$(۱) \text{ برای هر بردار } x \in \mathbb{R}^n \text{، داشته باشیم: } \|x\| \geq 0$$

$$(۲) \text{ برای هر بردار } x \in \mathbb{R}^n \text{، داشته باشیم: } \|x\| = 0 \text{ اگر و تنها اگر } x = \mathbf{0}$$

$$(۳) \text{ برای هر بردار } x \in \mathbb{R}^n \text{ و هر اسکالر } \lambda \in \mathbb{R} \text{، داشته باشیم:}$$

$$\|\lambda x\| = |\lambda| \|x\|$$

$$(۴) \text{ برای هر بردار } x, y \text{ متعلق به } \mathbb{R}^n \text{، داشته باشیم:}$$

$$\|x + y\| \leq \|x\| + \|y\|$$

مثال معروف نرم‌ها در $\mathbb{R}^n$ نرم‌های L_p به صورت زیر است:

$$\|x\|_p = \left(\sum_{i=1}^n |x_i|^p \right)^{\frac{1}{p}}, \quad p \geq 1$$

تعریف ۱-۲ [۳۲]: در $\mathbb{R}^n$ نگاشت $(\cdot, \cdot)$ از فضای ضربی $\mathbb{R}^n \times \mathbb{R}^n$ به $\mathbb{R}^n$ که در گزاره‌های زیر

صدق کند ضرب داخلی نام دارد.

$$(۱) \text{ به ازای هر } x \in \mathbb{R}^n \text{، } (x, x) \geq 0$$

$$(۲) \text{ به ازای هر } x \in \mathbb{R}^n \text{ داریم } (x, x) = 0 \text{ اگر و تنها اگر } x = \mathbf{0}$$

$$(۳) \text{ به ازای هر } x, y \text{ متعلق به } \mathbb{R}^n \text{، } (x, y) = (y, x)$$

$$(۴) \text{ به ازای هر } x, y, z \text{ متعلق به } \mathbb{R}^n \text{، } (x + y, z) = (x, z) + (y, z)$$

$$(۵) \text{ به ازای هر } x, y \text{ متعلق به } \mathbb{R}^n \text{ و } \alpha \in \mathbb{R} \text{، } (\alpha x, y) = \alpha (x, y)$$

برای هر ضرب داخلی نامساوی کوشی شوارتز $|(x, y)| \leq \|x\| \|y\|$ صدق می‌کند.

به ویژه برای نرم L_2 داریم:

$$\left| \sum_{i=1}^n x_i y_i \right| \leq \left(\sum_{i=1}^n |x_i|^2 \right)^{\frac{1}{2}} \left(\sum_{i=1}^n |y_i|^2 \right)^{\frac{1}{2}}$$

تعریف ۳-۱ [۳۲]: نرم ماتریسی برای ماتریس $A_{n \times n}$ به صورت $\|A\|$ تابعی است که دامنه آن

مجموعه ماتریس‌های $n \times n$ می‌باشد و دارای خواص زیر است:

(۱) برای هر ماتریس A ، اگر $A \neq 0$ آنگاه $\|A\| > 0$

(۲) برای هر ماتریس A ، $\|A\| = 0$ اگر و تنها اگر $A = 0$.

(۳) برای هر ماتریس A و هر اسکالر $\lambda \in \mathbb{R}$ داشته باشیم:

$$\|\lambda A\| = |\lambda| \|A\|$$

(۴) برای هر دو ماتریس A, B داشته باشیم:

$$\|A + B\| \leq \|A\| + \|B\|$$

(۵) برای هر دو ماتریس A, B داشته باشیم:

$$\|AB\| \leq \|A\| \|B\|$$

تعریف ۴-۱ [۱]: برای هر ماتریس مربعی $A_{n \times n}$ زوج اسکالر λ و بردار $x \neq 0$ را به ترتیب مقدار

ویژه و بردار ویژه می‌گوییم هر گاه $Ax = \lambda x$.

تعریف ۵-۱ [۳۲]: برای هر ماتریس $A_{n \times n}$ شعاع طیفی را با $\rho(A) = \max_{i=1, \dots, n} |\lambda_i(A)|$

تعریف می‌کنیم که برای $i=1 \dots n$ مقدار ویژه $\lambda_i(A)$ نام A می‌باشد.

تعریف ۶-۱ [۲]: مجموعه D را محدب گوییم هر گاه برای هر دو نقطه x, y متعلق به D و برای

هر $\lambda \in [0, 1]$ داشته باشیم: $\lambda x + (1 - \lambda)y \in D$

تعریف ۷-۱ [۳۲]: اگر $S \subset \mathbb{R}^n$ در این صورت مجموعه نقاط درونی را با $\text{int}(S)$ نمایش می‌دهیم

و گوی‌های باز و بسته (با توجه به نرم $\|\cdot\|$) به مرکز x^0 و شعاع r را به ترتیب به صورت زیر

نشان می‌دهیم:

$$S(x^0, r) = \{x \in \mathbb{R}^n \mid \|x - x^0\| < r\}$$

$$\bar{S}(x^0, r) = \{x \in \mathbb{R}^n \mid \|x - x^0\| \leq r\}$$

تعریف ۸-۱ [۳۲]: $L(\mathbb{R}^n)$ را مجموعه عملگرهای خطی از $\mathbb{R}^n$ به $\mathbb{R}^n$ می نامیم. به همین ترتیب $L(\mathbb{R}^n, \mathbb{R}^m)$ را مجموعه عملگرهای خطی از $\mathbb{R}^n$ به $\mathbb{R}^m$ می نامیم.

توجه: در این جا A ماتریس حقیقی و $m \times n$ است که نگاشت خطی از $\mathbb{R}^n$ به $\mathbb{R}^m$ را تعریف می کند و $A \in L(\mathbb{R}^n, \mathbb{R}^m)$ هم به معنای ماتریس و هم عملگر خطی است. بنابراین در این جا هیچ فرقی بین عملگر و ماتریس مربوط به آن وجود ندارد [۳۲]. منظور از عملگر نامنفی همان ماتریس نامنفی متناظر است که همه درایه های آن نامنفی است.

لم ۹-۱ [۳۲]: فرض کنیم $A \in L(\mathbb{R}^n)$ آنگاه برای هر $\varepsilon > 0$ نرمی روی $\mathbb{R}^n$ وجود دارد که:

$$\|A\| \leq \rho(A) + \varepsilon \quad (1-1)$$

لم ۱۰-۱: با توجه به تعریف (۷-۱) فرض کنیم نگاشت $A: D \subset \mathbb{R}^m \rightarrow L(\mathbb{R}^n)$ در نقطه $x^0 \in D$ پیوسته و $A(x^0)$ معکوس پذیر باشد. بنابراین $\delta > 0$ و $\gamma > 0$ وجود دارند بطوریکه $A(x)$ معکوس پذیر است و

$$\forall x \in D \cap \bar{S}(x^0, \delta) \quad \|A(x)^{-1}\| \leq \gamma$$

اثبات: [۳۲]

لم ۱۱-۱: فرض کنیم $B \in L(\mathbb{R}^n)$ و $B \geq 0$ بنابراین $(I - B)^{-1}$ وجود دارد و نامنفی است اگر و تنها اگر $\rho(B) < 1$.

اثبات: [۳۲]

لم ۱۲-۱ (آشفتگی باناخ): فرض کنیم $A \in L(\mathbb{R}^n)$ نامنفرد باشد، $E \in L(\mathbb{R}^n)$ و

$$\|A^{-1}\| \|E\| < 1$$

بنابراین $A+E$ نامنفرد است و

$$\|(A + E)^{-1}\| \leq \frac{\|A^{-1}\|}{1 - \|A^{-1}\| \|E\|}$$

اثبات: [۳۲ و ۳۳]

۲-۱ تابع و مشتق

تابع F با دامنه D در $\mathbb{R}^n$ و برد در $\mathbb{R}^m$ را با $F: D \subset \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^m$ نشان می دهیم. برای $m > 1$ عناصر $F: D \subset \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^m$ با $f_1, \dots, f_m$ نشان داده می شوند. در این صورت $F(x) \in \mathbb{R}^m$ با

$$F(x) = \begin{bmatrix} f_1(x) \\ \vdots \\ f_m(x) \end{bmatrix} \text{ بردار ستونی} \text{ نمایش می دهیم.}$$

کار ما یافتن جواب دستگاه معادلات $f_i(x_1, \dots, x_n) = y_i ; i=1, \dots, m$ یا به طور خلاصه $F(x) = y$ می باشد. به طوری که $F: D \subset \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^m$ تابع فرض شده و $y \in \mathbb{R}^m$ بردار ثابت باشد. می توان با حذف y از دو طرف، مسئله را به صورت $F(x) = 0$ در نظر گرفت. در واقع ما به دنبال یافتن بردار $x^* \in \mathbb{R}^n$ هستیم به گونه ای که $F(x^*) = 0$ [۳۲].

تعریف ۱۳-۱ [۳۲]: نگاشت $F: D \subset \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^m$ در $x \in D$ نیمه پیوسته است اگر برای هر

$h \in \mathbb{R}^n$ و $\varepsilon \geq 0$ وجود داشته باشد بطوریکه به ازای هر $|t| < \delta$ و

$x + th \in D$ داشته باشیم:

$$\|F(x + th) - F(x)\| < \varepsilon$$

تعریف ۱۴-۱ [۳۲]: تابع $F: D \subset \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^m$ در $x \in \text{int}(D)$ دارای مشتق فرشه است اگر

عملگر $A \in L(\mathbb{R}^n, \mathbb{R}^m)$ وجود داشته باشد بطوریکه:

$$\lim_{h \rightarrow 0} \left(\frac{1}{\|h\|} \right) \|F(x + h) - F(x) - Ah\| = 0$$

عملگر A که با $F'(x)$ نشان می دهیم مشتق فرشه F در x نام دارد.

نکته ۱۵-۱: اگر $F'(x)$ در x مشتق فرشه داشته باشد بنابراین، $F''(x)$ مشتق فرشه دوم F در x نام

دارد. به همین ترتیب اگر $F^{(p-1)}$ در x مشتق فرشه داشته باشد بنابراین، $F^{(p)}$ مشتق فرشه p ام

F در x نام دارد.

تعریف ۱-۱۶ [۳۲]: وقتی می‌گوییم F مشتق پذیر است بدین معنی است که مشتق‌های جزئی آن $\frac{\partial f_i(x)}{\partial x_j} = a_{ij}$ $i, j=1, \dots, n$ وجود دارد. عناصر ماتریس $F'(x)$ است که آن را به صورت زیر نشان می‌دهیم و آن را ژاکوبین^۱ می‌نامیم:

$$J_F(x) = F'(x) = \begin{bmatrix} \partial_1 f_1(x) & \dots & \partial_n f_1(x) \\ \vdots & \dots & \vdots \\ \partial_1 f_n(x) & \dots & \partial_n f_n(x) \end{bmatrix}$$

در این صورت $H_f(x)$ ماتریس $n \times n$ هسیان^۲ را به صورت زیر نشان می‌دهیم:

$$H_f(x) = \begin{bmatrix} \partial_1 \partial_1 f(x) & \dots & \partial_n \partial_1 f(x) \\ \vdots & \dots & \vdots \\ \partial_1 \partial_n f(x) & \dots & \partial_n \partial_n f(x) \end{bmatrix}$$

اگر مشتق دوم $F''(x)$ وجود داشته باشد، بنابراین، با تعریف $F''(x) \in L(\mathbb{R}^n, L(\mathbb{R}^n, \mathbb{R}^m))$ یعنی برای هر $h \in \mathbb{R}^n$ ، $F''(x)h \in L(\mathbb{R}^n, \mathbb{R}^m)$ ، و با تعریف دوباره

$$\lim_{t \rightarrow 0} \left(\frac{1}{\|t\|} \right) \|F'(x+th) - F'(x) - tF''(x)h\| = 0 \quad (۲-۱)$$

برای راحتی، عضو $[F''(x)h]k$ در $\mathbb{R}^m$ را با $F''(x)hk$ نشان می‌دهیم. بدین ترتیب نمایش مشتق دوم $F''(x)$ بر حسب مشتقات جزئی عناصر $f_1, \dots, f_m$ از F بدست می‌آید، ابتدا تابع $f: D \subset \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^1$ را در نظر می‌گیریم. اگر، $f''(x)$ وجود داشته باشد، بنابراین با به کار بردن (۲-۱) برای بردارهای مختصات $e^1, \dots, e^n$ داریم:

$$\lim_{t \rightarrow 0} \left(\frac{1}{\|t\|} \right) |f'(x+te^i) - f'(x)e^i - tf''(x)e^ie^j| = 0$$

بنابراین

$$f''(x)e^ie^j = \lim_{t \rightarrow 0} \left(\frac{1}{\|t\|} \right) |\partial_j f(x+te^i) - \partial_j f(x)| = \partial_i \partial_j f(x)$$

پس اگر $h = \sum_{i=1}^n h_i e^i$ و $k = \sum_{j=1}^n k_j e^j$ داریم:

$$\begin{aligned} f''(x)hk &= \sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^n h_i k_j f''(x)e^ie^j = \sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^n h_i k_j \partial_i \partial_j f(x) \\ &= k^T H_f(x)h \end{aligned}$$

¹ Jacobian

² Hessian

به طور خلاصه این مهم است که بین نگاشت خطی $f'(x) \in L(\mathbb{R}^n, L(\mathbb{R}^n, \mathbb{R}^m))$ و

$H_f(x) \in L(\mathbb{R}^n)$ تمایز قائل شویم. توجه می کنیم که اگر $Fx = f'(x)^T$ پس

$F'(x) = H_f(x)$ یعنی ماتریس هسیان f مشتق گرادیان f می باشد.

اگر $F: D \subset \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^m$ ، بنابراین با در نظر گرفتن عناصر $f_1, \dots, f_m$ به طور مجزا، نمایش زیر

را از $F''(x)hk \in \mathbb{R}^m$ داریم:

$$[F''(x)hk]^T = (k^T H_1(x)h, k^T H_2(x)h, \dots, k^T H_m(x)h)$$

به طوری که $H_1(x), H_2(x), \dots, H_m(x)$ ماتریس هسیان $f_1, \dots, f_m$ در x هستند [۳۲].

تعریف ۱-۱۷ [۳۲]: نگاشت $F: D \subset \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^m$ پیوسته هولدر روی $D_0 \subset D$ است اگر ثابت

$c \geq 0$ و $p \in (0, 1]$ وجود داشته باشد بطوریکه برای هر $x, y \in D$:

$$\|F(x) - F(y)\| \leq c \|x - y\|^p$$

اگر $p = 1$ آنگاه F پیوسته لیپ شیتس روی D_0 است.

تعریف ۱-۱۸ [۱]: هرگاه x یک بردار باشد، داریم: $x^T x = \sum_{i=1}^n x_i^2 = \|x\|_2^2$

بسط تیلور برای توابع چند متغیره حول $x^{(k)}$ به صورت زیر می باشد:

$$F(x) = F(x^{(k)}) + J_F(x^{(k)})(x - x^{(k)}) + \frac{1}{2!}(x - x^{(k)})^T H_F(x^{(k)})(x - x^{(k)}) + \dots$$

برای راحتی آن را به صورت زیر نشان می دهیم:

$$F(x) = F(x^{(k)}) + J_F(x^{(k)})(x - x^{(k)}) + \frac{1}{2!} H_F(x^{(k)})(x - x^{(k)})^2 + \dots$$

۳-۱ قضیه مقدار میانگین

قضیه ۱-۱۹ [۳۲]: اگر $\varphi: [a, b] \subset \mathbb{R}^1 \rightarrow \mathbb{R}^1$ بر $[a, b]$ پیوسته و در (a, b) مشتق پذیر باشد،

آنگاه $t \in (a, b)$ وجود دارد که: $\varphi(a) - \varphi(b) = \varphi'(t)(a - b)$

نتیجه ۱-۲۰ [۳۲]: فرض کنیم $f: D \subset \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^1$ مشتق پذیر در هر نقطه از مجموعه محدب

$D_0 \subset D$ باشد، پس برای هر دو نقطه $x, y \in D_0$ و $t \in (0, 1)$ وجود دارد بطوریکه:

$$f(y) - f(x) = f'(x + t(y - x))(y - x)$$

لم ۲۱-۱ [۳۲]: اگر $F: D \subset \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^m$ روی مجموعه محدب و باز $D_0 \subset D$ مشتق پذیر باشد و $x, y \in D_0$ آنگاه: $F(y) - F(x) = B(x, y)(y - x)$ که $B(x, y) \in L(\mathbb{R}^n, \mathbb{R}^m)$ از عناصر تشکیل دهنده $F, f_1, \dots, f_m$ ساخته شده است. به ویژه $t_1, \dots, t_m \in (0, 1)$ وجود دارند که:

$$B(x, y) = \begin{pmatrix} f'_1(x + t_1(y - x)) \\ \vdots \\ f'_m(x + t_m(y - x)) \end{pmatrix}$$

لم ۲۲-۱: فرض کنیم اگر $F: D \subset \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^m$ روی مجموعه محدب $D_0 \subset D$ مشتق پذیر باشد پس برای هر $x, y \in D_0$ داریم:

$$\|F(y) - F(x)\| \leq \sup_{0 \leq t \leq 1} \|F'(x + t(y - x))\| \|y - x\|$$

اثبات: [۳۲]

لم ۲۳-۱ [۳۲]: اگر $F: D \subset \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^m$ روی مجموعه محدب $D_0 \subset D$ مشتق پذیر باشد و برای هر $x \in D_0$ $\|F'(x)\| \leq M < \infty$ بنابراین F پیوسته لیب شیتس روی D_0 است. لم ۲۴-۱ [۳۲]: اگر $F: D \subset \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^m$ در هر نقطه مجموعه محدب $D_0 \subset D$ مشتق دوم داشته باشد بنابراین برای هر $x, y \in D_0$ داریم:

$$\|F'(y) - F'(x)\| \leq \sup_{0 \leq t \leq 1} \|F''(x + t(y - x))\| \|y - x\|$$

لم ۲۵-۱ [۳۲]: اگر $F: D \subset \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^m$ در هر نقطه مجموعه محدب $D_0 \subset D$ مشتق دوم داشته باشد بنابراین برای هر $x, y \in D_0$ داریم:

$$\|F(y) - F(x) - F'(x)(y - x)\| \leq \sup_{0 \leq t \leq 1} \|F''(x + t(y - x))\| \|y - x\|^2$$

لم ۲۶-۱ [۳۲]: اگر $F: D \subset \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^m$ در هر نقطه مجموعه محدب $D_0 \subset D$ مشتق p ام داشته باشد بنابراین برای هر $x, y \in D_0$ داریم:

$$\left\| F(y) - F(x) - \sum_{j=1}^{p-1} \frac{1}{j!} F^{(j)}(x)(y - x)^j \right\| \leq \frac{1}{p!} \sup_{0 \leq t \leq 1} \|F^{(p)}(x + t(y - x))\| \|y - x\|^p$$